



Nümunəvi peşə standartı
Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi
Müəssisələr  c n nümunəvi təlim standartı

Memar

İngilis dilində adı: Architect

N: 2161-4-00031-01

Azərbaycan Respublikasının  m k və  halinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və Dünya Bankının birgə həyata keçirdiyi “Sosial M dafi nin İnkışafı” layihəsinin “ISCO 88/08-  uyğun t kmill şdirilm ş peşə standartlarının v  əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması” tapşırığı  er iv sində “GOPA Consultants” v  “SEFT Consulting” tərəfindən hazırlanmıřdır.

Bakı
Avqust, 2011-ci il

İSTİFADƏ OLUNAN ANLAYIŞLAR

Bacarıq

Verilmiş iş üzrə vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirmək qabiliyyətidir.

Bacarıq səviyyəsi

Həyata keçirilən fəaliyyətlərin əhatəliliyi və mürəkkəbliyi ilə müəyyən olunur, burada fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi əhatə üzərində üstünlüyə malikdir. Hər bir bacarıq səviyyəsi üzrə müvafiq bilik səviyyəsi tələb olunur. ISCO-da, eləcə də Məşğulluq Təsnifatında aşağıdakı dörd geniş bacarıq səviyyəsi müəyyən edilir:

Birinci bacarıq səviyyəsi

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr sadə və dövrü fiziki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini zəruri edir. Bundan əlavə, birinci bacarıq səviyyəsində bir çox peşələr fiziki güc və dözümlülük tələb etdiyi halda, əksəriyyətində sadə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı tələb olunur. Bu bacarıqlara ehtiyac duyulduğu halda belə, onlar işin əsas hissəsini təşkil etmir.

Birinci bacarıq səviyyəsinə daxil olan bəzi peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün ibtidai təhsili və ya əsas təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaq (ISCED üzrə 1-ci səviyyə) tələb oluna bilər. Bəzi işlər üçün isə iş yerlərində qısamüddətli təlimlər tələb oluna bilər.

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr ixtisası olmayan işçi qüvvəsini əhatə edir.

İkinci bacarıq səviyyəsi

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə bütün peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaqla (ISCED üzrə 2-ci səviyyə) əldə olunur. Bəzi peşələrdə ümumi orta təhsilin ikinci mərhələsini bitirmək zəruri hesab olunur (ISCED üzrə 3-cü səviyyə) ki, bura ixtisaslaşmış peşə təhsili və iş yerlərində həyata keçirilən təlim də daxil ola bilər. Müəyyən peşələr ümumi orta təhsili bitirdikdən sonra ilk peşə-ixtisas təhsili almağı (ISCED üzrə 4-cü səviyyə) tələb edir. Bəzi hallarda isə iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə ixtisaslı işçilər daxildir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi

Üçüncü bacarıq səviyyəsindəki peşələr, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş praktiki, texniki və metodoloji biliklər tələb edən mürəkkəb texniki və praktiki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini əhatə edir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də inkişaf etmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsil bazasına əsaslanan təhsil müəssisələrində 1-3 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5b səviyyəsi). Azərbaycanda bu bacarıq səviyyəsinə uyğun təhsil adətən orta ixtisas təhsili müəssisələrində (kolleclər) verilir. Bəzi hallarda müvafiq sahə üzrə geniş iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən uzunmüddətli təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr əsasən texniki işçiləri əhatə edir.

Dördüncü bacarıq səviyyəsi

Dördüncü bacarıq səviyyəsinə, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş nəzəri və praktiki biliklər əsasında mürəkkəb problemlərin həlli və qərarların qəbul edilməsini tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi daxildir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də təkmilləşmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.

Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ali təhsil müəssisələrində birinci və ya daha yüksək elmi dərəcənin verilməsi ilə yekunlaşan 3-6 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5a səviyyəsi və ya daha yüksək səviyyə). Bu bacarıq səviyyəsi üçün Azərbaycanda adətən bakalavriat və daha yüksək təhsil pillələri uyğun gəlir.

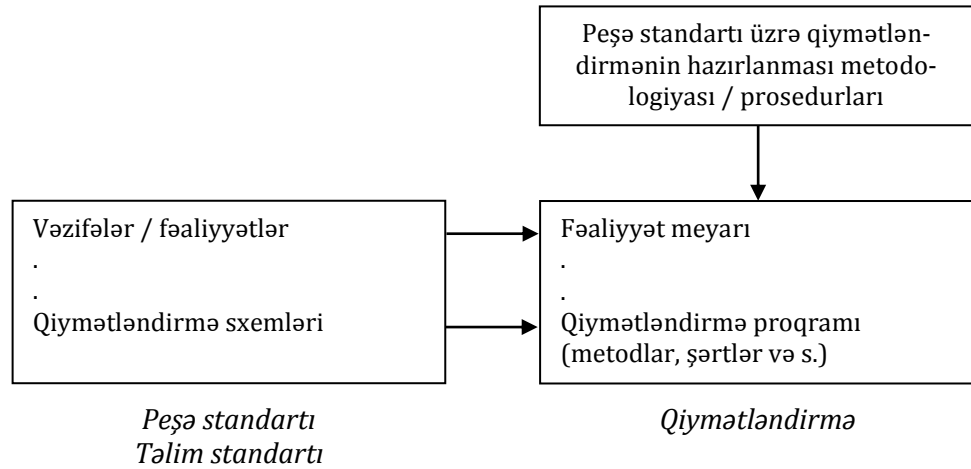
Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə menecerlər, mühəndislər, müəllimlər, həkimlər və s. daxildir ki, bunlar çox vaxt peşəkarlar adlandırılır.

Bilik	Təhsil və ya təcrübə vasitəsilə əldə edilən məlumat və faktlar toplusunu əhatə edir.
Əlavə / ümumi sərişmələr	Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün tələb olunan sərişmələrə əlavə olaraq, arzuolunan faydalı sərişmələri əhatə edir. Buraya əmək fəaliyyətini təkmilləşdirə bilən, bir çox peşələr üçün ümumi olan və gələcəkdə tələb olunacaq sərişmələr daxildir. Bunlar işçilərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün əsas kimi çıxış etmir.
Əvvəlki təlimin tanınması	<p>Harada və necə təhsil almasından asılı olmayaraq, qeydə alınmış ixtisaslar və vahid standartlar baxımından insanların əvvəlki təliminin tanınması prosesidir. İnsanlar təhsil müəssisəsində formal təlim keçmələrindən və ya qeyri-formal təlim əldə etmələrindən asılı olmayaraq, öyrənmə prosesini heç vaxt dayandırmırlar.</p> <p>Əvvəlki təlimin qiymətləndirilməsi və tanınması prosesi aşağıdakı kimidir:</p> <ul style="list-style-type: none">• Şəxsin nə bildiyi və nə bacardığının müəyyənləşdirilməsi;• Şəxsin bilik və bacarıqlarının xüsusi standartlar, sərişmələrin qiymətləndirilməsi üzrə əlaqəli meyarlar ilə müqayisə edilməsi;• Bu standartlara münasibətdə təlimin qiymətləndirilməsi;• Şəxsin formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə keçmişdə topladığı bacarıq, bilik və təcrübənin tanınması.
Fəaliyyət	Fərdin vəzifələrinin bir hissəsi olan iş və ya məsuliyyəti əks etdirir. Buna görə də vəzifə bir sıra fəaliyyətlərə bölünür.
Formal təlim	Azərbaycan Respublikasının təhsil və təlim müəssisələrində həyata keçirilir, dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə nəticələnir. Təhsil müəssisələrində formal təlimlər dövlət təhsil standartlarına uyğun olaraq aparılır. Əldə edilən sərişmələr testlər vasitəsilə yoxlanılır və dövlət təhsil sənədi verilir.
Informal təlim	Özünü-təlim yolu ilə bilik və bacarıqlara yiyələnmənin formasıdır. Təhsil və təlim müəssisələrindən kənarında həyata keçirilir və təbii olaraq gündəlik həyatımızda müşahidə olunur. Formal və qeyri-formal təlimdən fərqli olaraq, informal təlim çox vaxt qeyri-ixtiyari baş verir və beləliklə, hətta fərdlərin özləri də sərişmələrinin artırılmasında onun rolunu hiss etməyə bilər (məsələn, kütləvi informasiya vasitələrindən, ictimaiyyət arasında gündəlik qarşılıqlı əlaqələrdən və ümumi münasibətlərdən məlumatın əldə edilməsi).

	<p>O, təlimin həyata keçirilməsi sahəsində (xüsusilə) ixtisaslaşmamış hər hansı bir şəxs (yəni ailə üzvləri, digər əlaqəli şəxslər və s.) tərəfindən istiqamətləndirildiyi halda, məqsədli xarakter daşıya bilər. Informal təlim ölkə səviyyəsində qəbul edilən diplom və sertifikatların verilməsi ilə nəticələnir.</p>
İş	<p>Fərdin işəgötürən üçün və ya sərbəst məşğulluq şəraitində həyata keçirdiyi vəzifə və ya fəaliyyətlərin toplusudur (ISCO-08 -ə uyğun olaraq).</p>
İşə yanaşma	<p>Müəyyən ideya, obyekt, şəxs və ya vəziyyətə müsbət və ya mənfi münasibəti əks etdirir.</p> <p>Yanaşma fərdin fəaliyyət seçimini, çətinlik, həvəsləndirmə və mükafatlara (hamısı birlikdə stimullar adlanır) cavab reaksiyasını müəyyən edir. Bu baxımdan yanaşma iş üçün xeyli vacibdir.</p> <p>Yanaşmanın 4 əsas komponenti var: (1) Emosional: hiss və həyəcan; (2) İdrak: məntiqlə həyata keçirilən inam və fikirlər; (3) İradə: fəaliyyət meylləri; (4) Qiymət: stimullara mənfi və ya müsbət münasibət.</p>
Qeyri-formal təlim	<p>Təhsil sistemi ilə paralel şəkildə aparılır və dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə müşayiət olunmur. Qeyri-formal təlimlər iş yerlərində və ya formal təlim sistemlərinə yardım üçün yaradılmış təşkilat və ya mərkəzlərdə, dərnlərdə, fərdi məşğələlərdə, vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları və qruplarında həyata keçirilə bilər.</p>
Qiymətləndirmə metodu	<p>Səriştəni ölçmək üçün üsul və ya alətdir.</p>
Qiymətləndirmə paketi	<p>Fəaliyyət meyarı da daxil olmaqla fərdin səriştələrinin qiymətləndirilməli olduğu müxtəlif qiymətləndirmə metodlarıdır.</p>
Qiymətləndirmə sxemi	<p>Qiymətləndirmə standartlarının vəzifələrini və onların yerinə yetirilmə istiqamətlərini müəyyən edir.</p> <p>Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədi fərdin müvafiq peşə standartını fəaliyyətlər, vəzifələr və ya tapşırıqlar üzrə həyata keçirə bilməsini müəyyən etməkdir. Sözügedən tapşırıqlar, peşə standartında müəyyən edilən texniki bacarıqları, planlaşdırma və problemləri həll etmə biliklərini, gözlənilməz vəziyyətlərdə hərəkət etmək bacarığını, digər şəxslər ilə işləmək bacarığını və ünsiyyət bacarıqlarını əhatə etməlidir.</p> <p>Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədlərinə, digər məsələlərlə yanaşı, aşağıdakılar daxildir:</p> <ul style="list-style-type: none">• İşəgötürmə;• Karyera yüksəlişi;• Bilik və bacarıqlarda olan boşluqların və təlim ehtiyaclarının müəyyən edilməsi;• İşçi heyətinin qiymətləndirilməsi. <p>Qiymətləndirməni planlaşdırma zamanı onun xarakterik cəhətlərinə xüsusi diqqət yetirmək lazımdır: qiymətləndirmə hansı interval çərçivəsində həyata keçirilməlidir, hansı hədəflər müəyyən edilməlidir, hansı qiymətləndirmə metodları daha məqsəduyğundur. Qiymətləndirmə sxemi aşağıdakı qiymətləndirmə metodlarından 2 və ya 3-nü əhatə etməlidir: i) Əmək fəaliyyətinin müşahidə edilməsi; ii) İşin nəticəsinin qiymətləndirilməsi; iii) Simulyasiya; iv) Suallar (şifahi və ya yazılı); v) Layihə işi; vi) Portfel əsasında qiymətləndirmə; vii) Dinləmə qiymətləndirməsi; viii) Fərdi</p>

araşdırmalar; ix) Müştəri qiymətləndirməsi (məsələn, müştəri sorğu formaları), ekspert və şəxsi qiymətləndirmə və s.

Peşə standartı və peşə standartı üzrə qiymətləndirmə arasındakı əlaqə aşağıdakı sxemdə göstərilmişdir.



Məşğulluq təsnifatı (MT)

Ölkədə əmək bazarının inkişafına, beynəlxalq təcrübədə qəbul edilmiş uçot və statistikaya uyğun olaraq ISCO-08 təsnifatından istifadə edilməklə, onun genişləndirilməsi əsasında 2010-cu ildə hazırlanmışdır. Onun strukturu ISCO-08 təsnifatının strukturu ilə eynidir. MT Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin 20 Dekabr 2010-cu il 180 sayılı qərarı ilə təsdiq edilmiş və AZT041-2010 nömrəsi ilə dövlət qeydiyyatına alınmışdır.

Peşə

Yüksək oxşarlıq dərəcəsinə malik əsas vəzifə və fəaliyyətlərdən ibarət olan işlərin məcmusudur. Şəxsin hər hansı bir peşə ilə bağlılığı onun hazırda tutduğu vəzifə, əlavə və ya əvvəlki işləri vasitəsi ilə müəyyən olunur.

Peşə standartı

Konkret peşə sahələrində işçilərin yerinə yetirdikləri əmək funksiyalarına qoyulan ümumi tələbləri sistemli şəkildə əks etdirən normativ sənəddir. O, müvafiq səriştələr çərçivəsində işçinin bilik, bacarıq və vərdisləri nəzərə alınmaqla, onun əmək funksiyalarını yerinə yetirməsinə imkan verəcək konkret vəzifə öhdəliklərinin və fəaliyyətlərin siyahısını özündə ehtiva edir. Peşə standartı işdəki rolu təyin etməyə, işçinin fəaliyyətini qiymətləndirməyə, eləcə də, təkmilləşmə, peşə yüksəlişi üçün yollar müəyyən etməyə və hazırlamağa kömək edə bilər.

Peşə standartları ISCO-ya və Məşğulluq təsnifatına uyğun olaraq təsnifatlaşdırılır.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi

Qiymətləndirmə hər hansı bir sahədə səriştənin aşkar edilməsi məqsədilə fərdin fəaliyyətinin aydın şəkildə müəyyən edilmiş standartlar ilə müqayisədə ədalətli və dəqiq şəkildə ölçülməsinə imkan verən prosesdir. İş yerinin qiymətləndirilməsi prosesi iş yeri ilə bağlı gündəlik fəaliyyətin tərkib hissəsini təşkil edir. Qiymətləndirmə zamanı əldə edilən nəticələr fərdlərə öz işlərini necə yerinə yetirdiyini öyrənməyə imkan verir. Bu, biliklərin, bacarıqların, yanaşma və davranışın inkişaf etdirilməsində, beləliklə, səriştənin nümayiş etdirilməsində onlara yardım edir.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi qiymətləndirmə sxemi, fəaliyyət meyarları, qiymətləndirməni həyata keçirmək üçün zəruri qiymətləndirmə metodları və resurslarını əhatə edir.

Peşələrin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCO)	<p>Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (BƏT) məsul olduğu əsas beynəlxalq təsnifatlardan biri olmaqla, beynəlxalq iqtisadi və sosial təsnifat qrupuna daxildir.</p> <p>ISCO iş prosesində qarşıya qoyulan vəzifə və fəaliyyətlərə müvafiq şəkildə müəyyən edilmiş qruplara uyğun olaraq işlərin təşkilində vasitə rolunu oynayır. Onun əsas vəzifələri aşağıdakıları təmin etməkdən ibarətdir:</p> <ul style="list-style-type: none">• Peşələrə dair statistik və inzibati məlumatların beynəlxalq hesabatını, müqayisəsini və mübadiləsini həyata keçirmək üçün baza rolunu oynamaq;• Peşələrin milli və regional təsnifatlarının hazırlanması üçün model rolunu oynamaq;• Bilavasitə özlərinin milli təsnifatını hazırlamayan ölkələrdə tətbiq oluna biləcək sistem rolunu oynamaq. <p>O, statistik və müştəri yönümlü proqramlar üçün nəzərdə tutulmuşdur. Müştəri yönümlü proqrama iş axtaranların iş yerlərinə yönəldilməsi, ölkələr arasında işçilərin qısa və uzunmüddətli miqrasiyasının idarə edilməsi, peşə təlimi proqramları və təlimatlarının hazırlanması daxildir.</p> <p>ISCO-nun ilk versiyası 1957-ci ildə qəbul edilmiş, daha sonra isə ISCO-68, ISCO-88 və hazırkı ISCO-08 versiyaları hazırlanmışdır.</p>
Səriştə	<p>Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün lazımi səviyyədə bilik, bacarıq, yanaşma və davranışa malik olmaqdır.</p> <p>İş kontekstində istifadə olunan “Səriştə” anlayışı iş yerində tətbiq olunan bacarıqları əks etdirir. Səriştə şəxs nəyi bilir (bilik), nəyi bacarır (bacarıq), nəyi etmək istəyir (yanaşma) və bunu necə edir (davranış) məhəfurlarının birləşməsinin nəticəsidir. Beləliklə, səriştə işi yerinə yetirmək üçün lazım olan texniki peşə elementləri, ümumi şəxsi xüsusiyyətlər və istəklərin birləşməsidir.</p> <p>Səriştələr həmçinin işçinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün baza rolunu oynayır.</p>
Təhsilin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCED)	<p>1970-ci illərin əvvəllərində UNESCO tərəfindən həm ayrı-ayrı ölkələrdə, həm də beynəlxalq səviyyədə təhsilə dair statistik məlumatların əldə olunması, toplanması və təqdim olunmasına xidmət edən bir vasitə kimi hazırlanmışdır. ISCED 1975-ci ildə Cenevrədə keçirilən Təhsilə dair Beynəlxalq Konfransda qəbul edilmiş və daha sonra 1978-ci ildə Parisdə keçirilən UNESCO-nun Ümumi Konfransında qüvvəyə minmişdir. Hazırda istifadə edilən təsnifat ISCED 2011-dir.</p>
Təlim standartı	<p>İş yerində vəzifə və fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri <i>səriştələri</i> (bilik, bacarıq və yanaşmaları, həmçinin əlavə ümumi səriştələri) təsvir edir. Bu səbəbdən, onlar fəaliyyət meyarları hesab edilir və aşağıdakı hallarda istifadə olunur:</p> <ul style="list-style-type: none">• istehsaldan ayrılmadan peşə təlimlərinin hazırlanması;• istifadəyə yararlı səriştələrin inkişaf etdirilməsi və təmin olunması üçün təlim institutları ilə müəssisələr arasında əlaqə;• peşə təlimləri üçün təhsil standartları və kurikulumların hazırlanması.
Vəzifə	<p>İşin icrası üçün zəruri olan fəaliyyətləri əhatə edir.</p>

MÜNDƏRİCAT

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI	8
A.1. İşə dair xüsusi məlumat	8
A.1.1. Əmək şəraiti	8
A.1.2. İşə qəbul tələbləri	8
A.1.3. Tabeçilik	9
A.1.4. Peşə standartları üçün məsuliyyət və müstəqillik səviyyələri	9
A.1.5. Karyera yüksəlişi və sərbəst məşğulluq imkanları	10
A.2. Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı	10
A.3. Səriştlər haqqında	11
A.4. Qiymətləndirmələr haqqında	11
B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ	12
B.1. Fəaliyyət meyarları	12
B.2. Qiymətləndirmə ilə bağlı resurslar	13
B.3. Qiymətləndirmə metodları	13
B.3.1. Fəaliyyətin qiymətləndirilməsi	13
B.3.2. Yazılı qiymətləndirmə	14
B.4. Nəticələrin qeydə alınması	17
C. MÜƏSSİSƏLƏR ÜÇÜN NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI	18
C.1. Səriştlərin qısa təsviri	18
C.2. Təlim ilə bağlı xüsusi məlumat	20
C.2.1. Təlimin növləri	20
C.2.2. Təlimin istiqaməti	21
Peşə standartının hazırlanması prosesində iştirak etmiş müəssisə nümayəndələrinin siyahısı	Error! Bookmark not defined.
ISCO88/08-ə uyğun təkmilləşdirilmiş peşə standartlarının və əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması layihəsi tərəfindən prosesin əlaqələndirilməsində iştirak etmiş şəxslərin siyahısı	Error! Bookmark not defined.
İstinadlar	Error! Bookmark not defined.

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI

Memar

Peşənin qısa təsviri

Şəxsi evlər, ofis binaları, mədəniyyət və ictimai tikililəri planlaşdırır və layihəsini hazırlayır.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	2161 (Memar, tikinti)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	4
ISCO 08-də işin kodu:	2161 (Architect, building)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	4
Hazırlanma tarixi:	Avqust, 2011-ci il
Təsdiq edən qurum:
Təsdiq tarixi:
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	Avqust, 2014-cü il

Oxşar peşəyə eyni zamanda Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi kollegiyasının 13-9 nömrəli 15 iyun 1998-ci il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmiş Tikinti, quraşdırma və təmir-tikinti bölməsinə daxil olan qulluqçu vəzifələrin Vahid Tarif-İxtisas Sorğu Kitabçasında (Hissə 3, peşə N: 2-4) və 24-2 nömrəli 15 noyabr 2005-ci il qərarı ilə təsdiq edilmiş Bütün sahələr üçün ümumi olan qulluqçu vəzifələrin Vahid Tarif-İxtisas Sorğu Kitabçasında (peşə N: 2-8) “Memar” adı altında rast gəlinir.

A.1. İŞƏ DAİR XÜSUSİ MƏLUMAT

A.1.1. ƏMƏK ŞƏRAİTİ

- İş tətbiqi fizika və riyaziyyat sahəsində geniş biliklərə əsaslanır və inşaat sahəsində dərin biliklərin tətbiqi sayəsində yaradıcı xarakter daşıyır;
- İşlər texniki standartlara və yerli qanunvericiliyə uyğun olaraq həyata keçirilir;
- Memarlar layihələndirmə və planlaşdırma zamanı təhlükəsizlik və ətraf mühit normalarına riayət olunmasına məsuliyyət daşıyır;
- Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydaları Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi, Texniki təhlükəsizlik haqqında Qanun və digər müvafiq qanunvericilik aktları ilə müəyyən olunur.

A.1.2. İŞƏ QƏBUL TƏLƏBLƏRİ

- Əmək münasibətləri Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi və digər normativ-hüquqi aktlarla tənzimlənir;
- İşə qəbul olunarkən sağlamlıq haqqında tibbi arayış, sonradan vaxtaşırı icbari tibbi müayinədən keçmək haqqında tibbi arayış (Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarı və Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinin müvafiq əmrləri ilə nəzərdə tutulduğu hallarda) təqdim olunur.

A.1.3. TABELİK

Kimə tabedir: İcraedici rəhbərlik.

Kim ona tabedir: Müqaviləyə əsasən tikinti və inşaat işlərini həyata keçirən texniki yardımçılar və işçilər.

A.1.4. PEŞƏ STANDARTLARI ÜÇÜN MƏSULİYYƏT VƏ MÜSTƏQİLLİK SƏVİYYƏLƏRİ

Səviyyələr	Məsuliyyət, fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi və müstəqillik	Uyğun gələn səviyyə
1	Planlaşdırılmış qaydada birbaşa nəzarət altında işləmək. İş təkrarlanan xarakterə malikdir və mürəkkəb olmayan bir neçə funksiyanı əhatə edir.	
2	Nəzarət altında işləmək, kiçik səlahiyyətlərə malik olmaq. Təcrübə tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi və əlaqələndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq. Öz fəaliyyətlərini planlaşdırmaq və nəticələri barədə hesabat vermək. Digər şəxslərlə əməkdaşlıq etmək və komandada işləmək.	
3	Əvvəlcədən məlum olan vəzifə və fəaliyyətlər çərçivəsində müstəqil idarəetmə və komandanın idarə edilməsini həyata keçirmək (eyni zamanda həm idarəetmə, həm də istehsal subyekti kimi çıxış etmək). İşə yanaşmasını dəyişən şəraitə uyğunlaşdırmaq və dövrü problemlərin həlli zamanı elementar nəzəriyyələrdən istifadə etmək. Digər şəxslərin gündəlik işinə nəzarət etmək, əmək fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq və işin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər vermək. İşçilərə rəhbərlik etmək. Mürəkkəb fəaliyyətləri əlaqələndirmək və yerinə yetirmək. Ümumi təcrübədən istifadə etməklə xüsusi yeni fəaliyyətlər müəyyən etmək.	
4	Yeni və çox vaxt yaradıcı metodlar tələb edən məsələlərlə məşğul olmaq. Müəkkəb məsələlərin həllində geniş təcrübədən istifadə etmək. Gözlənilməz dəyişiklik olduğu halda əmək fəaliyyətinə rəhbərlik və nəzarəti həyata keçirmək. Özü və başqaları üçün fəaliyyət meyarları hazırlamaq, onları nəzərdən keçirmək və təkmilləşdirmək. Gözlənilən və ya gözlənilməz iş rejimi şəraitində qərarların qəbul edilməsinə məsuliyyət daşımaq. Fərdlərin və qrupların peşəkar inkişafının idarə olunmasına məsuliyyət daşımaq. Fəaliyyətləri müşahidə etmək, qiymətləndirmək, müvafiq hesabatlar hazırlamaq və dəyişikliklər təklif etmək.	<input checked="" type="checkbox"/>

A.1.5. KARYERA YÜKSƏLİŞİ VƏ SƏRBƏST MƏŞĞULLUQ İMKANLARI

- İşlər müəyyən edilmiş qaydada nizamlanır. Təcrübə keçən mütəxəssislər üçün fərdi və ya şirkət tərəfindən verilən sertifikat məcburi xarakter daşıyır.
- Müvafiq təcrübə, bacarıq və əlavə təlimlər əsasında sonradan rəhbər vəzifələrə yüksəlmək imkanları mövcuddur.
- Əlavə bilik və bacarıqlar əldə etdikdən sonra, həmçinin dizayn, məsləhət, satış, marketinq və idarəetmə sahəsinə üfiqi keçid etmək mümkündür.

A.2. ƏSAS VƏZİFƏLƏRİN (V) VƏ VƏZİFƏLƏR DAXİLİNDƏ FƏALİYYƏTLƏRİN (F) SİYAHISI

- V.1. Layihələrin planlaşdırılması, hazırlanması və icrası:
- F.1.1. Sifarişçilərlə danışıqlar aparmaq və onların tələblərini başa düşmək;
 - F.1.2. Hüquqi qaydaları nəzərdən keçirmək;
 - F.1.3. Tikilini layihələşdirmək və dəyərləndirmə və yoxlanış nəticələrini təqdim etmək;
 - F.1.4. Planlaşdırma zamanı texniki elementlərdən istifadə etmək və xüsusi elementlərin dizayn və hesablanması ilə bağlı mühəndislə əlaqə saxlamaq;
 - F.1.5. Layihə ilə bağlı ətraflı texniki və iqtisadi hesablamalar aparmaq;
 - F.1.6. Sxemlərin, maketlərin və kompüter modellərinin hazırlanmasına nəzarət etmək və yoxlamaq.
- V.2. Tikinti və inşaat işlərinin layihəyə uyğun aparılmasına nəzarət etmək:
- F.2.1. Ərazinin müntəzəm monitorinqini aparmaq və məsələlər ilə bağlı aidiyyəti mütəxəssislərlə məsləhətləşmək;
 - F.2.2. Təlimatlar, hesablamalar, tikinti və inşaatın konkret planlaşdırılması, heyətlə bağlı texnikləri yönləndirmək;
 - F.2.3. Quraşdırma işlərini müzakirə etmək və xüsusi icazələrin alınmasını təmin etmək;
 - F.2.4. Təkliflərin hazırlanması, onların qiymətləndirilməsi, eləcə də müqavilələrin icra olunmasını təşkil etmək.
- V.3. İş prosesinə nəzarət etmək, plana əsasən nəticələri dəyərləndirmək, təhlükəsizlik və keyfiyyətə nəzarət sistemlərini tətbiq etmək:
- F.3.1. Texniki xüsusiyyətlərin qeyd olunanlara uyğunluğunun təminatı məqsədilə sahə menecerləri və texniki nəzarətçilərlə koordinasiya etmək;
 - F.3.2. Tamamlanmış tikilini yoxlamaq və nəticələri təhlil etmək, dizayn və avadanlığın texniki şərtlərinə, habelə razılaşdırılmış keyfiyyət, istismar və təhlükəsizlik standartlarına uyğunluğu təmin etmək.
- V.4. Razılaşdırılmış və müəyyən edilmiş keyfiyyətə təminat normalarına uyğun olaraq nəzarət və qiymətləndirmə sistemlərini yaratmaq:
- F.4.1. Layihələrin müəyyən edilmiş keyfiyyət göstəricilərinə uyğun olaraq zamanında və verilmiş büdcə çərçivəsində qənaətbəxş şəkildə tamamlanmasını təmin etmək məqsədilə tikinti və inşaat işlərinin keyfiyyətini monitorinq etmək və qeydə almaq;
 - F.4.2. Yeni sistemin icrası, onun mövcud struktur və layihələrə inteqrasiyası ilə bağlı podratçılar, sifarişçilər, səlahiyyətli şəxslər, eləcə də yardımçı heyətlə müzakirələr və məsləhətləşmələr aparmaq.
- V.5. Nəticələri qeydə almaq və razılaşdırılmış dəyişikliklər də daxil olmaqla, onlar barədə hesabat vermək:

- F.5.1. Tikinti işlərinin nəticələrini qiymətləndirmək, hesabat vermək, həmçinin maliyyə məsələləri, xammal və enerji resursları və itkilərin hesablanması iştirak etmək.

A.3. SƏRİŞTƏLƏR HAQQINDA

Fərdin memar peşə standartı üzrə vəzifə və fəaliyyətləri həyata keçirməsi üçün zəruri olan əsas sərişmələr memar peşəsi üzrə müvafiq təlim standartında göstərilmişdir (formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə əldə olunan bilik, bacarıq, yanaşma və davranış).

A.4. QİYMƏTLƏNDİRMƏLƏR HAQQINDA

Bu peşədə fərdin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi prosesi memar peşəsi üzrə müvafiq peşə standartının qiymətləndirilməsində öz əksini tapır. Fərdin sistemli qiymətləndirilmələr vasitəsilə qiymətləndirilməsi işəgötürənə müxtəlif məqsədlər (yəni işəgötürmə, karyerada irəli çəkmə, heyətin qiymətləndirilməsi, təlim ehtiyaclarının qiymətləndirilməsi) baxımından faydalı ola bilər.

B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ

Memar

Qiymətləndirməyə dair qısa məlumat

Memarlar üçün qiymətləndirmə nümunəsi layihələrin tərtibatı, planlaşdırılması və hazırlanması, tikinti və inşaat işlərinin monitorinqi, nəzarət sistemlərinin yaradılması ilə əlaqədar tələb olunan bilik və bacarıqları müəyyən edir. Testə həmçinin memarlıq üsul və üslubları haqqında suallar daxildir.

Hazırkı peşə üçün tövsiyə edilən qiymətləndirmə metodları aşağıdakılardır: (i) fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və (ii) yazılı testlər. Sözügedən peşə üçün qiymətləndirmə proqramının nümunəsi aşağıda verilmişdir.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	2161 (Memar, tikinti)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	4
ISCO 08-də işin kodu:	2161 (Architect, building)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	4
Test versiyası:	01
Hazırlanma tarixi:	Avqust, 2011-ci il
Təsdiq edən qurum:
Təsdiq tarixi:

B.1. FƏALİYYƏT MEYARLARI

Bu meyarlar peşə standartındakı vəzifə və fəaliyyətlərlə birbaşa əlaqəlidir. Onlar anlaşılacaq dildə, sadə formada yazılmalıdır ki, qiymətləndirmə nümunələri hazırlayanlar üçün qiymətləndirmə maddələrinin formalaşdırılmasında faydalı olsun. Birinci (V.1) və sonuncu (V.5) vəzifələrə uyğun gələn fəaliyyət meyarları ilə bağlı nümunə aşağıda göstərilmişdir.

Fəaliyyət meyarı nümunəsi:

- V.1. Layihələrin planlaşdırılması, hazırlanması və icrası:
- F.1.1. Sifarişçilərlə danışıqlar aparmaq və onların tələblərini başa düşmək;
 - F.1.2. Hüquqi qaydaları nəzərdən keçirmək;
 - F.1.3. Tikilini layihələşdirmək və dəyərləndirmə və yoxlanış nəticələrini təqdim etmək;
 - F.1.4. Planlaşdırma zamanı texniki elementlərdən istifadə etmək və xüsusi elementlərin dizayn və hesablanması ilə bağlı mühəndislə əlaqə saxlamaq;
 - F.1.5. Layihə ilə bağlı ətraflı texniki və iqtisadi hesablamalar aparmaq;
 - F.1.6. Sxemlərin, maketlərin və kompüter modellərinin hazırlanmasına nəzarət etmək və yoxlamaq.
- ...
- V.5. Nəticələri qeydə almaq və razılaşdırılmış dəyişikliklər də daxil olmaqla, onlar barədə hesabat vermək:

- F.5.1. Tikinti işlərinin nəticələrini qiymətləndirmək, hesabat vermək, həmçinin maliyyə məsələləri, xammal və enerji resursları və itkilərin hesablanmasında iştirak etmək.

B.2. QIYMƏTLƏNDİRMƏ İLƏ BAĞLI RESURLAR

- a) Material və komponentlər: ağac materialından hazırlanan pəncərə altlığının və divar çərçivəsinin sxemi.
- b) Alət və avadanlıqlar: ehtiyac yoxdur.
- c) İstehlak malları: ehtiyac yoxdur.

B.3. QIYMƏTLƏNDİRMƏ METODLARI

Fərdin sərəştəsini qiymətləndirmək məqsədilə aşağıdakı iki metoddan istifadə olunur: (i) fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və (ii) yazılı test.

B.3.1. FƏALİYYƏTİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

İcra müddəti: 30 dəqiqə
İşlərin sayı: 1

İşlərin icrasını qiymətləndirmək üçün meyarlar işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Əhatə olunan sahələr:

- 30% Layihələrin dizaynı, planlaşdırılması və eskizinin hazırlanması:
Müştəri ilə danışıqlar aparmaq və onların ehtiyaclarını öyrənmək;
Hüquqi-normativ bazanı nəzərdən keçirmək;
Strukturunu layihələndirmək və qiymətləndirmənin aparılması və düzəlişlərin edilməsi üçün nəticələri təqdim etmək;
Planlaşdırma prosesinə mühəndislik elementlərini daxil etmək və yardımçı dizaynların hazırlanması və texniki şərtlərin hesablanması üçün mühəndis ilə ünsiyyətdə olmaq;
Dizayn üçün təfsilatlı texniki və iqtisadi hesablamalar həyata keçirmək;
Çertyojların, miqyas modellərinin və kompüter simyulasiyaların hazırlanmasına nəzarət etmək və prosesin monitorinqini aparmaq .
- 30% Tikinti və konstruksiya işlərini monitorinq etmək və düzəlişlər barədə razılığa gəlmək:
Yerlərdə müntəzəm monitorinqlər aparmaq və müvafiq məsələlər barədə məsləhətlər vermək;
Texniki işçiləri texniki xüsusiyyətlər, hesablamalar, bina və tikililərin konkret planları, habelə material və işçi heyətinin hərəkəti barədə təlimatlandırmaq;
Düzəlişlər barədə danışıqlar aparmaq və xüsusi təsdiqləri təmin etmək;
Tenderləri hazırlamaq, onların qiymətləndirilməsini təşkil etmək, eyni zamanda müqavilələri hazırlamaq və idarə etmək.
- 20% İş prosesini monitorinq etmək, xərcləri hesablamaq, plana uyğun olaraq nəticələri qiymətləndirmək, həmçinin təhlükəsizlik və keyfiyyətin idarə edilməsi sistemlərini tətbiq etmək:

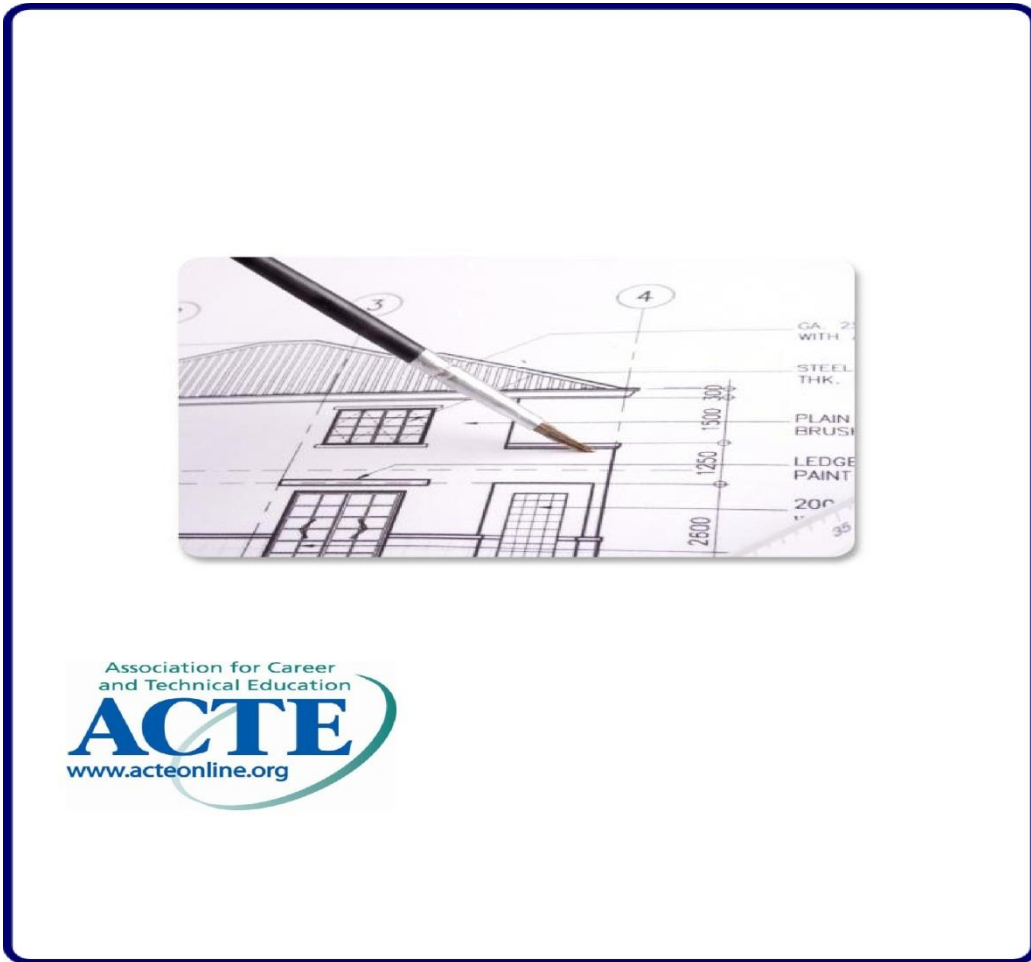
Dizayn və avadanlıqlarla bağlı texniki şərtlərə, eləcə də razılaşdırılmış keyfiyyət və təhlükəsizlik standartlarına uyğunluğu təmin etmək məqsədilə tamamlanmış obyektləri yoxlamaq və nəticələri müşahidə etmək;
Müntəzəm qaydada dövrü istehsal və maliyyə hesabatları hazırlamaq.

20% Razılaşdırılmış və müəyyən edilmiş keyfiyyətə təminat standartlarına uyğun olaraq nəzarət və qiymətləndirmə sistemləri yaratmaq:

Tikinti – quraşdırma işlərinin müəyyən edilmiş keyfiyyət göstəricilərinə uyğun olaraq vaxtında və verilmiş büdcə çərçivəsində qənaətbəxş səviyyədə tamamlandığını təmin etmək məqsədilə monitoring aparmaq;
İşçi heyətini təlimatlandırmaq və fəaliyyətini qiymətləndirmək;
İşlərin icra vəziyyətini və onların mövcud struktur və planlara daxil edilməsi barədə mühəndislər, müştərilər və digər aidiyyəti tərəflər ilə müzakirələr aparmaq.

İştirakçının görəcəyi işlər: Pəncərənin alt hissəsindəki divarın çərçivəsinin hazırlanması
Maksimum müddət: 15 dəqiqə.

İş nümunəsi 1: Hər bir iştirakçıya ağac materialından hazırlanan pəncərə altlığının və divar çərçivəsinin sxemi veriləcəkdir. Onlar müvafiq şərtlər və hərflərə uyğun olaraq, diaqramda müvafiq rəqəmləri müəyyən edəcəklər.



B.3.2. YAZILI QIYMƏTLƏNDİRMƏ

İcra müddəti: 30 dəqiqə.

Sualların sayı: 20.

Yazılı qiymətləndirməni keçmək üçün tələb olunan düzgün cavabların sayı işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Tövsiyə olunan nisbət: 70%.

Əhatə olunan sahələr:

40% Layihələrin dizaynı, planlaşdırılması və eskizinin hazırlanması;

30% İş prosesini monitorinq etmək, xərcləri hesablamaq, plana uyğun olaraq nəticələri qiymətləndirmək, təhlükəsizlik və keyfiyyətin idarə edilməsi sistemlərini tətbiq etmək;

30% Tikinti və konstruksiya işlərini monitorinq etmək və düzəlişlər barədə razılığa gəlmək.

Sual nümunələri:

1. Futa bərabər düym ilə işarələnən tərəzi necə adlanır?

- A. mexaniki tərəzi
- B. onluq tərəzi
- C. mülki mühəndis tərəzisi
- D. memar tərəzisi

2. Binanın hər bir kvadrat metri üçün xərclər \$108.00 olduğu təqdirdə 4,650 kvadrat metr sahəyə malik binanı tikmək üçün nə qədər vəsait tələb olunacaqdır?

- A. \$43,055
- B. \$83,000
- C. \$465,000
- D. \$502,200

3. Dizayn prosesində memarın atacağı ilk addım hansı olmalıdır?

- A. müştəri ilə ünsiyyətin qurulmasıdır.
- B. ilkin eskizlərin hazırlanmasıdır.
- C. xərclər smetasının hazırlanmasıdır
- D. texniki-iqtisadi əsaslandırmanın aparılmasıdır.

4. _____ nəzarət etmək üçün üçgedişli elektrik açarından istifadə olunur.

- A. İki mənbədən olan işığa
- B. Üç işığa
- C. Üç mənbədən olan işığa
- D. Yüklənməyə

5. Əksər memar layihələrinə binanın, evin və ya digər tikilinin modelinin çertyojunun əsaslandığı sadə plandan başlanır. Bu sadə plan necə adlanır?

- A. Qırmızı nüsxə
- B. Yaşıl vərəq
- C. Qara plan
- D. Sxem

7. 'Konsol ', 'asma ' və 'qanad' terminləri hansı ümumi memarlıq nümunəsinə daxildir?

- A. Körpü
- B. Stadion
- C. Göydələn
- D. Abidə

8. İonik, Dorik və Korinf hansı mühüm strukturun, qədim Yunan dövründən qalan mühüm memarlıq nümunələrinin ardıcılığıdır?

- A. Arkalar
- B. Kümbəzlər
- C. Pəncərələr
- D. Sütunlar

9. Bəzən siz, kilsələrin müəyyən ənənəvi memarlıq üslublarına bənzədilməsi barədə eşidirsiniz. Aşağıda verilənlərdən hansı Avropada böyük kilsələrin bəzilərinin tikildiyi memarlıq üslubu sırasına daxil deyildir?

- A. Qotik
- B. Peterene
- C. Roman
- D. Bizans

10. Bu termin latın sözü olub evin və ya digər binanın tikildiyi yerin alt hissəsində rast gəlinən yerə istinad edir. Bu hansı termdir?

- A. Eyvan
- B. Çardaq
- C. Zirzəmi
- D. Vestibül

11. _____ memarlıq nümunəsini təşkil edən elementlər sırasına arka, sütun və kümbəz daxildir.

- A. Renessans
- B. Qotik
- C. Klassik
- D. Yakov

12. Postmodernizm modernizmin _____ və _____ elementlərinə qarşı çıxır.

- A. Funktional, formal
- B. Qəribə, qeyri-adi
- C. Üzvi, əyrixətli
- D. Düz, funksional

13. Aşağıdakılardan hansı evin memarlıq üslubunu müəyyən etməkdə sizə yardım edə bilər?

- A. Xarici boya rəngi
- B. Rəzələrin, qapı dəstəklərinin və digər elementlərin növü
- C. Damın forması və hündürlüyü
- D. Su və kanalizasiya sisteminin yaşı və üslubu.

14. Bəzək karkaslı evin hansı üsluba aid olması ehtimalı daha çoxdur ?

- A. Tyudor Renessans
- B. Yunan Renessans
- C. Müstəmləkə Renessans
- D. Müasir

15. Palladian pəncərəsi:

- A. Fransada rast gəlinən hündür pəncərələrə bənzəyir.
- B. Frank Lloyd Rayt fikirlərini təzahür etdirir.
- C. Renessans villalarında rast gəlinən klassik fikirləri əks etdirir.
- D. Adətən şərq tərəfə baxır.

16. Suvaq örtüyünə aşağıdakı evlərin hansı birində tez-tez rast gəlinir?
- A. Keyp Kod
 - B. Aralıq dənizi
 - C. Yunan Renessans
 - D. Federal
17. Viktorain evlərindən danışan zaman “Viktorian” termini nəyə istinad edir?
- A. Tavanın hündürlüyünə
 - B. Memarlıq üslubuna
 - C. Bəzək elementlərinə
 - D. Tarixi dövrə
18. Beynəlxalq üslub kimi təsvir edilən ev aşağıdakı xüsusiyyətlərin hansına malik ola bilər?
- A. Şüşə divarlara
 - B. Roma arkalarına
 - C. Ekzotik rənglərə
 - D. İtaliyan elementlərə
19. Yeni yaşayış komplekslərini tikən şirkətlər “yaşıl layihələr” üzrə ixtisaslaşmışdır. Bu termin evlərin hansı xüsusiyyətə malik olduğunu ifadə edir?
- A. Gənc, istedadlı təcrübəçilər tərəfindən layihələndirildiyini
 - B. Yaşillıq zonalarının işlənilib-hazırlandığını
 - C. Elektrik enerjisinə qənaəti
 - D. Yaşıl boya ilə rəngləndiyini
20. Yeni yaşayış binasının yanından keçən zaman aşağıdakı üslublardan hansı birini görə bilərsiniz?
- A. Georgiyan Müstəmləkəsi
 - B. Yunan Renessansı
 - C. Fransa əyaləti
 - D. Eklektik

B.4. NƏTİCƏLƏRİN QEYDƏ ALINMASI

Hər bir iştirakçı üçün fərdi hesabatlar hazırlanmalı və fəaliyyətin qiymətləndirilməsi, eləcə də yazılı qiymətləndirmə üzrə toplanan balların hesabatı onlara təqdim edilməlidir. Qiymətləndirmə bir nəfər üçün bir dəfədən artıq istifadə edildiyi təqdirdə, hesabatda qiymətləndirmədən əvvəlki və sonrakı ballar arasındakı faiz dəyişikliyi də əks olunmalıdır.

“Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin hazırlanması prosedurları” adlı sənəddə qiymətləndirmə üzrə geniş nəzəri və praktiki məlumatlar verilmişdir.

C. MÜƏSSİSƏLƏR ÜÇÜN NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI

Memar

Təlim standartına dair qısa məlumat

Hazırkı təlim standartı tikililərin layihələşdirilməsi ilə məşğul olan müəssisələr, təlim mərkəzləri və institutları, təlim iştirakçıları üçün hazırlanmışdır. İşlə bağlı sərəştənin nümayiş etdirilməsi üçün tələb olunan bilik və bacarıqların əldə edilməsinə xidmət edən təlim proqramları, kurikulumlar və təlim materiallarının hazırlanmasında bu standartdan təlimat kimi istifadə etmək olar. Bu standart əsasında hazırlanmış təlim tikililərin layihələşdirilməsi üzrə əsas sərəştələrə malik olan, mövcud bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək, geniş profilə malik olmaq, yaxud işdə məhsuldarlığını artırmaq istəyən şəxslər üçün də uyğun ola bilər.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) (bu təlimin müvafiq olduğu) peşənin kodu:	2161 (Memar, tikinti)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	4
ISCO 08-də işin kodu:	2161 (Architect, building)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	4
Milli İxtisas Çərçivəsi ilə əlaqə:	
ISCED-də kodu:	54
Hazırlanma tarixi:	Avqust, 2011-ci il
Təsdiq edən qurum:
Təsdiq tarixi:
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	Avqust, 2014-cü il

C.1. SƏRİŞTƏLƏRİN QISA TƏSVİRİ

Bilik:	<ul style="list-style-type: none">• Fizika və riyaziyyat sahəsində yüksək səviyyədə biliklər• Sxem və modellərin dizaynı və hazırlanması• İT vasitəsi ilə sənədləri emal etmək imkanları: cədvəllər, modelləşdirmə, məlumat bazası• Tikinti və inşaat materialları, komponentləri və prosesləri• Layihənin planlaşdırılması üçün metodlar• İstehsalın qeydə alınması sistemlərinin hazırlanması və tətbiq edilməsi• Keyfiyyətli təhlükəsizlik sistemlərinin hazırlanması və tətbiq edilməsi• Peşə sağlamlığı və təhlükəsizliklə bağlı müvafiq qayda və normalar• Binaların planlaşdırılması və binalarda ictimai təhlükəsizlik barədə müvafiq qayda və normalar• Ətraf mühitin təsviri sistemini qurmaq
Bacarıq:	<ul style="list-style-type: none">• İnşaat və tikinti layihələrinin planlaşdırılması• Tikinti layihəsi ilə bağlı hesablama aparmaq, vaxt cədvəlini tərtib etmək və smetanı müəyyənləşdirmək• Layihələri elektron formaya keçirmək• Azərbaycan dilində sərbəst ünsiyyət qurmaq bacarığı

	<ul style="list-style-type: none">• Qeyri-texniki rəhbər şəxslər və qərar qəbul edənlərlə əlaqə saxlamaq• Layihə proseslərini və nəticələri qiymətləndirmək və dəyərləndirmək• İT vasitələrindən istifadə etmək• Təkliflər hazırlamaq• Keyfiyyətə təminat sistemlərini hazırlamaq və icra etmək• Müsbət nəticə ilə qiymətləndirmə sertifikatına nail olmaq• Ətraf mühitlə bağlı praktiki təsvir metodları
Yanaşma:	<ul style="list-style-type: none">• Rəhbər şəxsləri və icraçıları əlaqələndirməklə əməkdaşlıq etmək• Mürəkkəb texniki məsələlər ilə bağlı praktik həll yolları hazırlamaq və təqdim etmək• Müəssisədaxili və müəssisələrarası ünsiyyət• Müvafiq sahədə peşəkar meylləri və inkişafı izləmək və özünü tədris sahəsində yeniliklərdən xəbərdar olmaq
Əlavə / ümumi səriştələr:	<ul style="list-style-type: none">• Xarici dil (İngilis, rus və ya alman dilləri)• İnnovasiya və praktiki yaradıcılıq• Müəssisədə tətbiq olunan funksiya və metodları meylləri müəyyən edən qabaqcıl şirkətlər ilə müqayisəli təhlil etmək• Praktiki istifadə üçün yeni üsul və proqramları dəyərləndirmək• Yeni İT sistemlərini müşahidə etmək• Yeni materiallar və tikinti texnologiyalarında meylləri izləmək

Peşə standartına uyğun olaraq, bu peşə üzrə təcrübi və nəzəri təlim keçən memar yuxarıda göstərilən səriştələri qazanmaqla, aşağıdakı vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirə bilər:

Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı ¹

- V.1. Layihələrin planlaşdırılması, hazırlanması və icrası:
- F.1.1. Sifarişçilərlə danışıqlar aparmaq və onların tələblərini başa düşmək;
 - F.1.2. Hüquqi qaydaları nəzərdən keçirmək;
 - F.1.3. Tikilini layihələşdirmək və dəyərləndirmə və yoxlanış nəticələrini təqdim etmək;
 - F.1.4. Planlaşdırma zamanı texniki elementlərdən istifadə etmək və xüsusi elementlərin dizayn və hesablanması ilə bağlı mühəndislə əlaqə saxlamaq;
 - F.1.5. Layihə ilə bağlı ətraflı texniki və iqtisadi hesablamalar aparmaq;
 - F.1.6. Sxemlərin, maketlərin və kompüter modellərinin hazırlanmasına nəzarət etmək və yoxlamaq.
- V.2. Tikinti və inşaat işlərinin layihəyə uyğun aparılmasına nəzarət etmək:
- F.2.1. Ərazinin müntəzəm monitorinqini aparmaq və məsələlər ilə bağlı aidiyyatı mütəxəssislərlə məsləhətləşmək;
 - F.2.2. Təlimatlar, hesablamalar, tikinti və inşaatın konkret planlaşdırılması, heyətlə bağlı texnikləri yönləndirmək;
 - F.2.3. Quraşdırma işlərini müzakirə etmək və xüsusi icazələrin alınmasını təmin etmək;
 - F.2.4. Təkliflərin hazırlanması, onların qiymətləndirilməsi, eləcə də müqavilələrin icra olunmasını təşkil etmək.

¹ Müvafiq sahə üçün olan peşə standartındakı ilə eynidir.

- V.3. İş prosesinə nəzarət etmək, plana əsasən nəticələri dəyərləndirmək, təhlükəsizlik və keyfiyyətə nəzarət sistemlərini tətbiq etmək:
- F.3.1. Texniki xüsusiyyətlərin qeyd olunanlara uyğunluğunun təminatı məqsədilə sahə menecerləri və texniki nəzarətçilərlə koordinasiya etmək;
- F.3.2. Tamamlanmış tikilini yoxlamaq və nəticələri təhlil etmək, dizayn və avadanlığın texniki şərtlərinə, habelə razılaşdırılmış keyfiyyət, istismar və təhlükəsizlik standartlarına uyğunluğu təmin etmək.
- V.4. Razılaşdırılmış və müəyyən edilmiş keyfiyyətə təminat normalarına uyğun olaraq nəzarət və qiymətləndirmə sistemlərini yaratmaq:
- F.4.1. Layihələrin müəyyən edilmiş keyfiyyət göstəricilərinə uyğun olaraq zamanında və verilmiş büdcə çərçivəsində qənaətbəxş şəkildə tamamlanmasını təmin etmək məqsədilə tikinti və inşaat işlərinin keyfiyyətini monitorinq etmək və qeydə almaq;
- F.4.2. Yeni sistemin icrası, onun mövcud struktur və layihələrə inteqrasiyası ilə bağlı podratçılar, sifarişçilər, səlahiyyətli şəxslər, eləcə də yardımçı heyətlə müzakirələr və məsləhətləşmələr aparmaq.
- V.5. Nəticələri qeydə almaq və razılaşdırılmış dəyişikliklər də daxil olmaqla, onlar barədə hesabat vermək:
- F.5.1. Tikinti işlərinin nəticələrini qiymətləndirmək, hesabat vermək, həmçinin maliyyə məsələləri, xammal və enerji resursları və itkilərin hesablanmasında iştirak etmək.

C.2. TƏLİM İLƏ BAĞLI XÜSUSİ MƏLUMAT

C.2.1. TƏLİMİN NÖVLƏRİ

Bu peşə üçün zəruri səriştələr aşağıda göstərilən təlim metodları vasitəsilə əldə edilə bilər:

Formal təlim

Tövsiyə olunan formal təlim	Uyğun gələn təlim növü	Qeydlər
Tam orta təhsil ²		
Texniki peşə təhsili və ya akkreditasiyadan keçmiş təlim müəssisəsində təlim		
Orta ixtisas təhsili		
Ali təhsil	<input checked="" type="checkbox"/>	Təlim akkreditasiyadan keçmiş təhsil müəssisələri və sertifikatlaşdırılmış müəssisələr tərəfindən təşkil olunur. Davamlı təlim universitetlərdə və ixtisaslaşmış texnoloji institutlarda təşkil olunur ³ .
Digər:		

² Orta təhsil ölkə vətəndaşları üçün icbari xarakter daşdığından cədvəldə əks olunmayıb.

³ Azərbaycanca səriştələrin tanınması üçün qiymətləndirmə sistemi hazırda mövcud deyildir.

Qeyri-formal təlim tələb olunan bilik, bacarıq və yanaşmanın genişləndirilməsinə şərait yarada bilər. Bəzən memarlar zəruri səriştələri yalnız qeyri-formal təlim vasitəsi ilə əldə edə bilər.

Qeyri-formal təlim

Müvafiq qeyri-formal təlim xüsusi olaraq tənzimlənmişdir.

İş yerində, təlim mərkəzində və ya bilavasitə ixtisaslaşmış təlimatçı və ya usta tərəfindən keçirilən təlimdir. Qeyri-formal təlimin ən yaxşı yolu iş yerində usta yanında öyrənməkdir.

C.2.2. TƏLİMİN İSTİQAMƏTİ

Adi təlim istiqaməti ümumi orta təhsili bitirdikdən sonra peşə təhsili almaq, müvafiq sahədə təlimlər keçmək və razılıq əsasında xidmət və inşaat şirkətində təcrübədə iştirak etməkdir. Namizəd işə təyin olunmamışdan əvvəl gərək orta təhsildən sonra institutda, universitetdə əlavə səriştələr əldə etsin və ya səriştəni əldə etmək üçün qiymətləndirmə vasitəsi ilə təsdiq edilən intensiv təcrübədən yararlı olsun.

İlkin və davamlı təlimləri qiymətləndirmək məqsədi ilə inşaatın planlaşdırılması və dizaynı sahəsində çalışan şirkət və ya idarədə ən az 6 ay müddətində təcrübə keçilməlidir.